

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, поряд із психологічними новелами, оповіданнями й творами, що становлять поєднання певних жанрів, Д. Маркович апробує у своїй творчості новелу, наближену до «потoku свідомості», написану у формі листа-сповіді («Final»), та сатиричну алегоричну новелу («Мій сон»), що засвідчує вихід за межі реалістичного канону. У першому з названих творів виразно простежується музичний принцип композиційного вирішення художнього тексту: епізоди, що виникають у пам'яті героя як низка спогадів-асоціацій, вибудовані за принципом наростання емоційної напруги.

Джерела та література

1. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст. / І. Денисюк. – Львів : НВТ «Академ. експрес», 1999. – 276 с.
2. Маркович Д. По степах та хуторах / Д. Маркович. – К. : Дніпро, 1991. – 543 с.

Александренко Виктория. Модификация малых прозаических жанров в творчестве Д. Марковича и В. Винниченка (на примере произведений «Final», «Мой сон» Д. Марковича и «Контрасты», «Солнечный луч» В. Винниченка). В статье выяснено модификацию малых прозаических жанров писателей, в которых прослеживаются музыкальный, изобразительный принципы композиционного решения художественного оформления текстов: эпизоды, возникающие в памяти героя, как ряд воспоминаний-ассоциаций, выстроенные по принципу нарастания эмоционального напряжения. Использование таких современных приемов показало расширение границ реалистического канона в поэтике малой прозы Д. Марковича и В. Винниченка.

Ключевые слова: писатель, модификация, жанр, музыка, живопись.

Aleksandrenko Viktoria. Modification of Small Prose Genres in Creativity D. Markovych and V. Vynnychenko (For Instance, on Works «Final», «My Sleeping» D. Markovych and «Contrasts», «Sunbeam» V. Vynnychenko). Found modification the small genres of writers' prose, which traced the musical, pictorial principles of text arrangement: episodes that occur in the memory of the hero, as a series of memories associations are built on the basis of increase in emotional stress. The use of modern techniques showed expanding the boundaries of realist canon in the poetics of short fiction by D. Markovych and V. Vynnychenko.

Key words: writer, modification, genre, music, painting.

Стаття надійшла до редколегії
18. 02. 2016 р.

УДК 821.161.2 «19»

Людмила Артеменко

Генологічні модифікації української поетологічної лірики

У статті на матеріалі поетичних текстів української поетологічної лірики XIX–XX ст. проаналізовано жанри неканонічного типу, у яких авторська комунікативна стратегія слугує для спрямування читача на певні генологічні зіставлення та паралелі з окремими більш або менш традиційними жанровими побудовами.

Ключові слова: поетологічна лірика, жанрова специфіка, авторська комунікативна стратегія, жанри канонічного типу, жанри неканонічного типу.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. До важливих проблем сучасного українського літературознавства відносять питання теоретичного осмислення жанрової специфіки літературно-художнього твору, зокрема поетичного. У жанровій палітрі української поезії чи не найменш дослідженими є твори, які належать до так званої поетологічної лірики, тобто лірики, тематичну спрямованість якої визначає коло питань, пов'язаних із мистецькими рефлексіями або саморефлексіями автора твору. Питання художньої авторефлексії, металітературності в сучасному літературознавстві набувають особливої теоретичної ваги, про що дає підстави стверджувати й чимала кількість наукових розвідок, у яких ці проблеми порушуються, так і висловлені в них аргу-

менти науковців (праці О. Рисака, С. Руссової, І. Лучука, М. Богданової, К. Буслаєвої, К. Дюжевої, В. Папушиної, О. Турган, А. Вежбицької, Х. Вайнріха, Є. Мюллер-Зетельман, Х. Шлаффера, А. Вебера, Е. Гессенберга, А. П. Франка, В. Хінка, Л. Хатчен, Р. Олтера, Р. Зігля, М. Хатямової, В. Ходуса, М. Шруби, К. Штайн та ін.). В українському літературознавстві опрацювання проблем художньої поетології все ще перебуває на початковому етапі та здебільшого репрезентоване зразками аналізу часткових її виявів у творчості окремих українських або зарубіжних митців.

Мета роботи – дослідження генологічних модифікацій української поетологічної лірики ХХ ст.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Основними теоретичними підставами для визначення жанрових типів поетологічної лірики, на нашу думку, варто визнати, по-перше, власне авторські жанрові номінації ліричних творів; по-друге, відповідну жанровоорієнтовану авторську комунікативну стратегію, що передбачає побудову такого типу структурно-семантичної організації ліричного твору, якому притаманні ознаки генетичної спорідненості з певними жанровими побудовами канонічного або неканонічного типів.

Серед загального масиву поетологічних текстів української лірики в роботі виокремлено п'ять підтипів жанрів неканонічного типу, тобто творів, авторська комунікативна стратегія яких слугує для спрямування читача на певні генологічні зіставлення та паралелі з окремими більш або менш традиційними жанровими побудовами, як-от: 1) мартирологічна лірика; 2) ліричний портрет або автопортрет; 3) подорожні нотатки; 4) віршована поетика; 5) пам'ятник.

1. Мартирологічна лірика. Метажанрова за типом художньої організації мартирологічна лірика – це поетологічні тексти, присвячені вшануванню пам'яті померлих митців. За своїм жанровим типом остання найбільш споріднена з епітафією, але може демонструвати ознаки й інших жанрів: елегії, поетичного послання, присвяти, компліментарної лірики й ін. Специфічними різновидами мартирологічної лірики є вірші:

– *пам'яті*: Х. Алчевська «Пам'яті Павла Грабовського», «Пам'яті Насті Грінченко», «Пам'яті Тараса Шевченка»; П. Карманський «На вічну пам'ять М. М. Коцюбинському», «Пам'яті Адама Міцкевича»; О. Олесь «Пам'яті Коцюбинського», «Пам'яті Лесі Українки»; М. Вороний «На Тарасовій панахиді»; М. Рильський «Пам'яті Шевченка»; М. Драй-Хмара «Пам'яті С. Єсеніна»; Ю. Клен «Пам'яті Скороди»; О. Стефанович «Пам'яті О. Ольжича»; П. Воронько «Пам'яті В. Симоненка»; С. Голованівський «Пам'яті Шекспіра»;

– *на смерть*: Л. Полтава «На смерть Ю. Липи»; В. Онуфрієнко «Олесь помер»; М. Руденко «Смерть Аполлінера»; В. Коротич «Смерть Гогена»; І. Драч «Смерть Шевченка»; Р. Лубківський «Юрій Липа перед обличчям смерті»; В. Біляєв «На смерть Оксани Лятуринської»; Г. Мазуренко «На смерть Ол. Ольжича»;

– *на роковини*: Леся Українка «На роковини Шевченка»; І. Франко «В ХХІІІ-ті роковини смерті Тараса Шевченка», «В двадцять п'яті роковини смерті Тараса Григоровича Шевченка»; Х. Алчевська «На спомин Т. Шевченка»; В. Самійленко «На роковини смерті Шевченка»; М. Старицький «На роковини Шевченку»; Г. Чупринка «Великі роковини»; О. Олесь «В роковини Шевченка»; Б. Лепкий «В Тарасові роковини»; О. Ольжич «На роковини Тараса Григоровича Шевченка»; В. Біляєв «Іванові Багряному (в сьому річницю смерті)»;

– *«на могилі»*: І. Франко «Могила Тарасова»; О. Олесь «Над могилою Коцюбинського»; М. Рильський «На могилу Франка»; П. Тичина «На могилі Шевченка»; М. Драй-Хмара «На могилі Руданського»; Л. Дмитерко «Франко в труні»; І. Калинець «Могила Шашкевича»; І. Драч «Як ховали два Майбороди Малишка...»; В. Біляєв «На могилі Євгена Маланюка»; М. Ревакович «Над могилою Шевченка»;

– *неперсоналізовані тексти мартирологічного змісту*: Л. Забашта «Умирають поети так, як вмирають сонця...»; В. Базилевський «Пішов і щез. Куди пішов? Коли?...»; Б. Бойчук «Дивися в обличчя мертвих поетів»; Ю. Гаврилюк «Похорон митця»; В. Ілля «Смерть поета» й ін. Постмодерністську іронічну інтерпретацію смерті поета подано в однойменній мініатюрі О. Ірванця:

В кінці він стомився, запив чи заслаб,

Йй послав усіх нах...

Крім купи красивих заплаканих баб

На похоронах... [2, с. 99].

2. Ліричний портрет або автопортрет. До жанру ліричного портрета належить такий тип поетичного тексту, у якому окреслено творчу постать митця, розглянуту в тих або інших поетологічних ракурсах: Х. Алчевська «До Кобилянської»; М. Зеров «Вергілій», «Класики», «Данте»; М. Рильський «Шевченко», «Франко»; Л. Полтава «Генріх Гайне»; М. Доленго «Леся Українка», «Перечитуючи Коцюбинського»; Є. Плужник «Шевченко»; В. Голобородько «Побачення з Косинкою»; М. Бажан «Спомин про Бернса»; Р. Лубківський «Вірш про Маланюка» й ін.

Відповідно, автопортретом потрібно називати поетологічну авторефлексію автора поетичного тексту: М. Вороний «Подвійний сонет»; П. Карманський «Coda»; М. Зеров «Самоозначення»; Б. І. Антонич «Автобіографія», «Автопортрет»; В. Базилевський «Серпень. Поле. Сплять жуки залізни...»; П. Вольвач «Он розсунув обаполи місто...»; О. Забужко «Літературщина» й ін.

3. Подорожні нотатки. Це специфічний ліричний жанр, у якому зафіксовано певну місцевість, пам'ятну з огляду на поетологічні уявлення про того або іншого митця. Здебільшого предметом відображення подорожніх нотаток виступає *місцевість*, у якій митець або народився, або жив (відвідував її), або писав свої твори, або ж пішов із життя: М. Рильський «Ясна Поляна», «В дні Лесі Українки в Ковелі»; М. Бажан «У Стратфорді на Ейвоні», «Міцкевич в Одесі», «Леся Українка в Сан-Ремо»; А. Малишко «На горі Чернечій», «Маяковський в Америці»; О. Тарнавський «Шевченко у Вашингтоні», «Святослав Гординський в Америці»; Л. Костенко «Останній концерт Ойстраха у Києві», «Княжа гора»; О. Забужко «Будинок творчості. Осінь»; М. Голод «У Дельфах, під Парнасом»; М. Павленко «Леся Українка в Ялті», «Євген Плужник в Умані».

Об'єктом подорожніх нотаток може бути й не загалом місцевість, а її окремий елемент. Здебільшого йдеться про:

– *деталі інтер'єру*: М. Рильський «На відкриття музею Шевченка», «Пушкінський дім в Одесі», «На відкриття музею Лесі Українки»; А. Малишко «Вулиця Костя Герасименка»; П. Воронько «В будинку Максима Рильського», «На ірпінському пагорбі»; Л. Забашта «Бахчисарайський фонтан»;

– *елементи природного середовища*: П. Карманський «Під дубом Т. Тасса»; М. Зеров «Чупринчин сад в Оглаві»; А. Малишко «Тарасова гілка»; Л. Забашта «Гілочка з шевченівської верби», «Дуб Гете»; І. Драч «Яблуня в Умані»; Б. Жолдак «Шевченків дуб»; В. Кордун «Тополя»; Д. Кремінь «Тарасова верба», «Седнів. Липа Шевченка»; Д. Павличко «Шевченкова верба».

Сюди ж зараховуємо й доволі поширену специфічну жанрову модифікацію, яку можна умовно означити як «роздуми перед пам'ятником» митцеві в тих або тих містах (зокрема й таких, де митець, про якого йдеться, ніколи не був): М. Вороний «На свято відкриття пам'ятника Іванові Котляревському»; М. Рильський «Перед пам'ятником Міцкевичу», «Пам'ятник Янки Купали»; П. Тичина «Перед пам'ятником Пушкіну в Одесі»; М. Бажан «Перед статуями Мікеланджело»; Л. Куліш «Роздуми біля монумента»; І. Немченко «Біля Шевченківського пам'ятника в Херсоні».

4. Віршована поетика. Віршована поетика – це специфічний поетологічний жанр, фактично дидактична поема, мета створення якої полягає в декларуванні принципів поетичного мистецтва, що їх автор подає як зразкові, а отже, призначені для навчання та наслідування.

Жанр віршованої поезики має давню європейську традицію. Його започаткував славетний давньоримський поет Квінт Горацій Флакк, який ще в I ст. до н. е. створив перший зразок такого жанру, що увійшов в історію за назвою «Мистецтво поезії» («Ars poetica»). У цьому творі Горацій задекларував власні погляди на мету та призначення поетичного мистецтва, його правила та прийоми, а також історію. Започатковану Горацієм традицію продовжило чимало європейських поетів. Йдеться, зокрема, про анонімну дидактичну поему IV–V ст., яку її дослідники умовно назвали «Вірші про фігури красномовства» й у якій подано перелік риторичних фігур, визначеннями останніх та прикладами до них; це віршовані поезики М. Д. Віди «Про мистецтво поезії» (1527); Буало «Мистецтво поезії» (1674); О. Поупа «Есе про критицизм» (1711); І. Піри «Храм справжнього мистецтва поезії» (1737); О. Сумарокова «Епістола про віршування» (1748); М. Муравйова «Досвід віршування» (1775) та ін.

В українській поетологічній традиції не знайти розгорнутих віршованих поезик типу горацієвської, однак поети ХХ ст. створили достатньо творів, у яких у тій або іншій формі вміщено творчі настанови, «секрети поетичної творчості», які їхні автори рекомендують для наслідування. Згадані віршовані, так би мовити, «міні-трактати» про поезію мають дві генологічні модифікації, які можна умовно назвати дидактичною й евристичною. *Дидактична* жанрова модифікація передбачає

генологічне наслідування горацієвських поетологічних традицій і має форму декларативного переліку правил та прийомів, що їх автор рекомендує для успішної поетичної комунікації (М. Вороний «Ода до поетів»; О. Влизько «Поетові»; Д. Загул «Молодим співцям»; М. Орест «Поетична мова»; С. Караванський «Поетові»; І. Качуровський «Сонет»; В. Скорупський «Поетові»; М. Боеслав «Сучасним поетам», «Поетам наших днів», «Співай, поете!»; І. Світличний «Мистецтво поетичне, мистецтво вічне»; Л. Забашта «Ні одного бездумного рядка...», «Поету»; Б. Павлівський «Поетові й прозаїку»; В. Базилевський «Не шукай, не шукай порятунку у муз...»; Р. Лубківський «Твори́ть, покликані творити!..» й ін.):

*Мова є одність. Але пам'ятай, о поете: як в домі,
В одності мови чіткий поділ на поверхи є.
Поверхи, отже, назвімо: є мова щоденних взаємин,
Мова науки, і є вповні відмінна від них
Мова поезії. Маси її притаманність плекати,
Але з народних пісень форм і окрас не вживай.
Також і мови поточної, з побуту зрослої, в віршах
Вирази чуйно обходь, строгости ліній держись [5, с. 431].*

Евристична жанрова модифікація – це специфічна, індивідуально-авторська модель віршованої поетики, яка не має форми дидактичних рекомендацій і спрямована на творчу самоідентифікацію, самопізнання власних художніх принципів (Б.-І. Антонич «Ars poetica», «Ars poetica II», «Мистецтво поезії II, 2», «Мистецтво поезії II, 3», «Мистецтво поезії II, 4», Вірш про вірші»; І. Калинець «Поетика»; В. Лесич «До трактату про поезію»; Б. Олександрів «Як складати вірші»; Б. Рубчак «Ars poetica»; В. Базилевський «Це хто сказав: поезія – забава?..»; В. Шовкошиний «Творчість»; М. Боднар «Хороші вірші, погані вірші» й ін.):

*Як складати вірші? – запитало біляве хлоп'я.
Як складати вірші? – запитало дівча яснооке.
Як складати вірші? – теж когось запитав би і я,
Тільки знають про це буйні вітри і небо високе.
Можна «делать стихи», безнастанно гнобити папір,
Групувати слова і низати рядок до рядочка –
Але мертві слова нічийх не торкатимуть лір,
Тільки будуть густі, як на вітрі покинута бочка.
Вірш з'являється сам – наче біле вітрило майне,
Кришталева зоря, що високо над водами сяє.
Але вірш не прийде, коли серце поета нудне,
Шкода зібраних слів – бо тоді його просто немає [3, с. 18–19].*

Крім дидактичних та евристичних жанрових моделей, варто розглянути ще одну специфічну жанрову модифікацію – *поетологічний текст, стилізований безпосередньо під класичний жанр віршованої поетики*. Наприклад, поезію М. Голод «Перегортаючи грецький словник...» стилізовано у формі літературознавчого словника: автор пропонує власне поетологічне тлумачення змісту понять «трагедія», «драма», «комедія», «епіка», «філософія». Твір А. Дністрового «Послання до Пізонів» є постмодерністською іронічною реінпретацією класичної горацієвської віршованої поетики:

*«поезія це таємнича стихія що не потребує законів і обмежень
буль промовив франко вона несподівано народжується
вона подібна до жінки під час пологів до жінки під час місячних пук
сказав евшан під час евакуації буль-буль промовив франко
вона сама в собі сама по собі ніби вітерець що гойдає
повішених на гілляці діточок наділена свідомістю осмислення чогось пук-пук
сказав евшан вона безнадійна ніби побиті окуляри безпідставна
ніби сніг який падає на ніс жирмунського поезія це хрест
поезія не баняк буль промовив франко поезія це пісня пук
сказав евшан вона тремтить як желатин гуде ніби турбіна
вона ноги вона зуби зламана цяцька крововилив у мозок
поезія буль
поезія пук
поезія буль
поезія пук» [6, с. 127].*

5. Пам'ятник. Пам'ятник – це офіційно ще не канонізований, але фактично вже традиційний жанр європейської поезії, у якому автор здебільшого у формі символічного заповіту нащадкам, підбиває своєрідний підсумок власних художніх досягнень і прагнень, а також озвучує прогностичні погляди стосовно їхньої оцінки нащадками після його смерті.

Літературна традиція жанру «пам'ятника» сходить до давньоєгипетської прози, зокрема до анонімного твору «Повчання писарів». У тексті цього твору сформовано основні жанрові архетипи «пам'ятника», позначені тематикою вічності та незнищенності пам'яті про поетичні заслуги митця перед суспільством. На думку С. Жилякова, тематичною домінантою «пам'ятника» виступає мотив пам'яті, генетично пов'язаний із жанрами епітафії, плачу, реквієму, а в структурно-тематичному плані художніми паралелями «пам'ятника» є віршована втіха, «останній вірш», віршований заповіт [1, с. 3].

Європейську літературну традицію використання форми вірша-«пам'ятника» започаткував славетний давньоримський поет Горацій у вірші «До Мельпомени». Жанрові традиції «пам'ятника» продовжено у творчості інших давньоримських поетів – Проперція, Стація та Овідія, середньовічного персидського поета Нізамі, вірменського поета X ст. Григора Нарекаці, у європейській поезії Нового часу – творіння В. Шекспіра, П. Ронсара, А. Міцкевича, Р. Бернса, Я. Менарта, Ю. Тувіма, Г. Державіна, М. Язикова, Є. Баратинського, О. Пушкіна, В. Брюсова, В. Маяковського, В. Ходасевича, М. Генделева, В. Каменського, С. Висоцького, Й. Бродського й ін. За словами Л. Пумпянського, написані були сотні французьких, італійських, англійських, німецьких «пам'ятників» [4, с. 198].

Літературні традиції «пам'ятника» на українському ґрунті продовжено в знаменитому Шевченковому вірші «Як умру, то поховайте...», у якому контаміновано жанрові ознаки власне «пам'ятника», заповіту та бунтівного гімну.

Ідейно-тематичні мотиви Шевченківського «Заповіту» – сюжетна основа однойменних поезій П. Воронька та Д. Луценка. У «Заповіті» П. Воронька хворий на сухоти друкар з останніх сил набирає на верстатці текст Шевченкового твору й умирає, набравши останні слова. У «Заповіті» Д. Луценка відтворено атмосферу творчого процесу Т. Шевченка.

Мотиви інтерпретації Шевченкового «Заповіту» знаходимо й в інших творах українських поетів: Х. Алчевської «Заповіт віків» (Т. Шевченкові); Б.-І. Антонича «Шевченко»; Д. Павличка «Співали «Заповіт». Стояли...» й ін.

Художні традиції Горацієвого «пам'ятника» простежено в тих або інших мотивах і варіаціях у творах багатьох українських поетів ХХ ст.: П. Карманського «Мій заповіт»; Б.-І. Антонича «Поет»; М. Рильського «Пам'ятник»; О. Веретенченка «Поета строфи»; П. Воронька «Слава поета»; І. Драча «Заповіт Сосюри»; Д. Луценка «Кредо»; П. Гірника «Рядок простий і бездоганий...»; М. Голод «Олекса Стефанович»; А. Тарана «Як умру, не плачте, нечестиві!..» та ін.

Українській поезії ХХ ст. відомі спроби звернення до жанру, своєрідного «антипам'ятника», тобто використання іронічно-сатиричної моделі інтерпретації Горацієвого твору (Бабай «Запаморочення від віршів або слово до себе»; Б. Жолдак «Пам'ятник»; Є. Титикайло «Жартівливий сонет»):

*Я весь, звичайно, не помру,
Хоч і помруть усі поети.
Ще австралійські кенгуру
Мої вивчатимуть сонети.*

*Бо на яку ж би то мару
Тулив рядки ті у куплети?.. [7, с. 74].*

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, у роботі проаналізовано жанрову специфіку української поетологічної лірики, виокремлено п'ять її жанрових типів: 1) мартирологічна лірика; 2) ліричний портрет або автопортрет; 3) подорожні нотатки; 4) віршована поетика; 5) пам'ятник.

Дослідження жанрової специфіки поетологічної лірики варто продовжити з урахуванням контексту його художньої взаємодії з іншими жанрово-тематичними різновидами лірики.

Джерела та література

1. Жиляков С. В. Жанровая традиция стихотворения-«памятника» в русской поэзии XVIII–XX вв. : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.01.01 – Русская литература / Жиляков Сергей Викторович. – Елец, 2011. – 22 с.

2. Ірванець О. Мій хрест / Олександр Ірванець ; післям. С. В. Жадана ; худож.-оформ. О. М. Артеменко. – Х. : Фоліо, 2010. – 122 с.
3. Олександрів Б. Колокруг : поезії / Борис Олександрів. – Мюнхен : Ін-т л-ри ім. М. Ореста, 1972. – 103 с.
4. Пумпянский Л. В. Классическая традиция : собрание трудов по истории русской литературы / Лев Васильевич Пумпянский ; отв. ред. А. П. Чудаков ; сост. : Е. М. Иссерлин, Н. И. Николаев ; вступ. ст., подгот. текста и примеч. Н. И. Николаева. – М. : Языки рус. культуры, 2000. – 864 с.
5. Слабошпицький М. 25 поетів української діаспори / Михайло Слабошпицький. – К. : Ярославів Вал, 2006. – 728 с.
6. Сучасна українська література кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. / упоряд. текстів, передм., підгот. навч.-метод. матеріалів І. М. Андрусика. – К. : Школа, 2006. – 464 с. – (Шкільна хрестоматія).
7. Титикайло Є. Ю. Одкровення : поезії / Євген Юрійович Титикайло. – Дрогобич : Відродження, 2004. – 78 с.

Артеменко Людмила. Генологические модификации украинской поэтологической лирики. Стаття посвящена дослідженню жанрової специфіки української поэтологічної лірики. Поэтологічна лірика в роботі кваліфікована як така, тематичну направленість якої визначає круг питань, пов'язаних з художніми рефлексіями або саморефлексіями автора твору.

На матеріалі поетичних текстів української поэтологічної лірики ХІХ–ХХ століть проаналізовані жанри неканонічного типу, в яких авторська комунікативна стратегія служить для направлення читача на певні генологічні сопоставлення і паралелі з окремими більш або менш традиційними жанровими побудовами. До жанрів неканонічного типу української поэтологічної лірики відносять п'ять генологічних типів: 1) мартирологічна лірика; 2) ліричний портрет або автопортрет; 3) подорожні замітки; 4) віршована поезика; 5) пам'ятник.

Ключевые слова: поэтологическая лирика, жанровая специфика, авторская коммуникативная стратегия, жанры канонического типа, жанры неканонического типа.

Artemenko Liudmyla. Genological Modifications of Ukrainian Poetological Lyrics. The present article is concerned with investigation of the specificity of the genre of the Ukrainian poetological lyrics. In the present study the poetological lyrics is described as having the thematic scope, defined by the range of the issues, related to the artistic reflections or the self-reflections, the introspection of the author.

Based on the poetic texts of the Ukrainian poetological lyrics of the XIX – XX centuries, the genres of the non-canonical type have been analyzed, in which the author's communicative strategy serves for leading the reader to the certain genological comparison and parallelizing between the independent genre constructions, more or less traditional. Generally, five genological types are relegated to the genres of the non-canonical type of Ukrainian poetological lyrics: 1) the martyrological lyrics; 2) the lyrical portrait or self-portrait; 3) the travel notes; 4) the versified poetics; 5) the monument (memorial).

Key words: poetological lyrics, specificity of the genre, author's communicative strategy, genres of the canonical type, genres of the non-canonical type.

Стаття надійшла до редколегії
14. 03. 2016 р.

УДК 821.161.1.09

Ян Бай

Роль художественной детали в рассказах А. И. Солженицына

На матеріалі раних розповідей А. І. Солженицына «Один день Ивана Денисовича» (1962), «Случай на станции Кочетовка» (1962) проаналізовані художественні деталі, що створюють специфічні примети реального і художественного часу в малій прозі письменника. Розглядаються подробиці зображення лагєрної життя в їх сопоставленні з передбачуваними рисами звичайного світу. Виявляється роль деталі в типізації і обобщенні подій, характерів, простору і часу дії. Прослідковується, як за допомогою художественних деталей формується морально-духовний пласт твору. Проводиться лінгвістичний аналіз описових і діалогових фрагментів тексту. Визначається роль авторських графічних виділень. Дана розширена інтерпретація семантики заголовка розповіді «Случай на станции Кочетовка».

Ключевые слова: творчество А. И. Солженицына, «Один день Ивана Денисовича», «Случай на станции Кочетовка», художественные детали.

© Бай Я., 2016